

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ความศรัทธาของอิสลามที่ท่านนบีมุฮัมมัด¹ ﷺ ได้ปลูกฝังให้กับบรรดาเศาะหาบะฮ์ของท่าน ตลอดจนบรรดาผู้ที่มีความศรัทธาในอิสลามเริ่มจางลงตามกาลเวลาที่ผ่านไปหลายศตวรรษ ซึ่งบรรดาผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามมากมายในปัจจุบันได้รับมรดกทางความเชื่อจากผู้ที่เป็นบิดามารดาท่านนั่นเอง

ในทางกลับกันยังมีผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามอีกไม่น้อยที่มีความเชื่อบิดเบือนไปจากบทบัญญัติที่แท้จริงของอิสลามมีความเชื่อผิดๆคิดว่าหลายสิ่งหลายอย่างเป็นการกระทำที่เป็นแบบอย่างของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นเรื่องศาสนาที่แม่ตัวของท่านนบี ﷺ เองก็มีเคยรู้จัก

พวงทอง ป็องภัย (2540 : 3) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อกับพฤติกรรมของมนุษย์ว่า

ความเชื่อเป็นพฤติกรรมภายในที่เป็นนามธรรมซึ่งบุคคลภายนอกไม่สามารถจะมองเห็นได้ เป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญต่อกัน เพราะมันทำให้คนเหนือกว่าสัตว์ พฤติกรรมภายในของคนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกมา มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอกตั้งแต่เกิดจนตาย

จากคำกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับทัศนะของโรเชิช (Roceach : 1970, อ้างถึงใน ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2520 : 2) ว่า “ความเชื่อเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดบุคคลกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ถ้าได้รับการกระตุ้นอย่างเหมาะสม” เมื่อมนุษย์ส่วนมากมีความเชื่อถือศรัทธาในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็ จะแสดงพฤติกรรมและปฏิบัติในสิ่งที่สอดคล้องกับสิ่งที่ตนเชื่อถือและศรัทธา โดยเฉพาะอย่าง

¹ ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ หมายถึงบุคคลที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงโปรดปรานคัดเลือกให้มีหน้าที่เผยแผ่ศาสนาให้แก่ประชาชาติทั้งปวงได้รู้ทั่วกัน และทรงได้ประทานคัมภีร์ ซึ่งเป็นบทบัญญัติของอัลลอฮ์ ﷻ ส่วนนบีนั้นคือผู้ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงมอบบัญญัติของพระองค์ให้ปฏิบัติ แต่มิได้ประทานคัมภีร์ลงมาให้ ตำแหน่งเราะฮูลสูงกว่าตำแหน่งนบีเพราะเราะฮูลทุกคนเป็นนบีมาก่อน และเราะฮูลได้รับการคัดเลือกจากนบี แต่นบีทุกคนหาใช่จะเป็นเราะฮูลกันทุกคน นบีทั้งหมดมีจำนวนมากมายส่วนเราะฮูลมีจำนวนน้อยกว่า และปรากฏชื่อในอัลกุรอานทั้งหมด 25 ท่าน เราะฮูลท่านแรกคืออาดัม และท่านสุดท้ายคือนบีมุฮัมมัด ﷺ

ยิ่งถ้าได้รับการส่งเสริมจากผู้รู้ทางศาสนาในสังคม และเป็นการกระทำที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เขาก็จะปฏิบัติสิ่งนั้นอย่างเต็มใจพร้อมกับปฏิเสธสังฆกรรมที่มาสู่ตัวของเขา ดังคำดำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ปรากฏอยู่ในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานว่า

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ
ءَابَاءَنَا أَوْ لَوْ كُنَّا ءَابَاءَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ﴾
(البقرة : 170)

ความว่า “และเมื่อได้ถูกกล่าวแก่พวกเขาว่า จงปฏิบัติตามสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงประทานลงมาเถิด พวกเขาก็กล่าวว่า มิได้ดอกเราจะปฏิบัติตามสิ่งที่เราได้พบบรรดาบรรพบุรุษของเราเคยปฏิบัติมาเท่านั้น และแม้ได้ปรากฏว่าบรรพบุรุษของเขาไม่เข้าใจสิ่งใดเลย ทั้งไม่ได้รับการนำทางอีกก็ตาม”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 170)

ในบางครั้งการที่ได้ทำพิธีกรรมต่างๆที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ อาจทำให้รู้สึกว่าได้ปฏิบัติตามครรลองที่ถูกยอมรับในสังคมแล้ว ถึงแม้ว่าสิ่งนั้นไม่มีในบทบัญญัติของอิสลามก็ตาม ก็จะต้องรักษาสิ่งนั้นไว้ เนื่องจากเป็นความเชื่อที่ฝังลึกจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของความศรัทธาแล้ว

ความศรัทธาในศาสนา เป็นหลักความเชื่อที่มุสลิมทุกคนต้องยึดมั่น แต่เนื่องจากในระยะแรกยังไม่มีผู้รู้หรือนักวิชาการที่สามารถจัดแนวความเชื่อเดิมได้จึงทำให้ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผีสาง นางไม้ ฤกษ์ยาม (พิทยา นุชรัตน์ และสมปอง ยอดมณี, 2544 : 95) ความเชื่อในเรื่องวิญญาณท้องถิ่น ยังปรากฏให้เห็นได้ในประเพณี และพฤติกรรมต่าง ๆ ของสังคม เมื่อกลุ่มชนในสังคมหันมานับถือศาสนาอิสลาม ความเชื่อและการปฏิบัติดั้งเดิมไม่ได้หมดไปเสียทีเดียว แต่ได้มีการผสมผสานกลมกลืนกับศาสนาอิสลามที่เข้ามาในพื้นที่ และได้มีการปฏิบัติจนถึงปัจจุบัน (สนิทร สมักรการ, 2539: 65)

ความเชื่อนั้นมีการปลูกฝังต่อกันมาหลายชั่วอายุคน หากคนหนึ่งคนใดในสังคมไม่เจริญรอยตามในสิ่งที่สังคมได้ปฏิบัติกันมาผู้นั้นย่อมไม่เป็นที่ต้องการของสังคมดังที่สุริวงส์ พงศ์ไพบูลย์ (2542 : 984) ได้กล่าวว่า

ความเชื่อเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านประเภทหนึ่ง ซึ่งมักมีอิทธิพลต่อแนวคิด และ พฤติกรรมของชาวบ้านกลุ่มนั้นอย่างลึกซึ้ง เพราะการสืบทอดความเชื่อมีการ ปลุกฝังสืบทอดกันมาหลายชั่วคน ผู้ให้การสืบทอดล้วนแต่ยึดถือปฏิบัติให้ ประจักษ์ชัดเป็นต้นแบบอย่างกว้างขวางและมั่นคง และล้วนมีเจตนาที่จะ ปลุกฝังให้ผู้สืบสันดานเจริญรอยอย่างเคร่งครัด มักเป็นเงื่อนไขในการอยู่ ร่วมกัน ผู้ปฏิบัติตามย่อมเป็นที่ยอมรับของคณาญาติและสังคม ส่วนผู้ฝ่าฝืน ย่อมไม่เป็นที่ปรารถนา การปลุกฝังความเชื่อล้วนมีขึ้นนับแต่วินาทีแรกของผู้ สืบต่อเริ่มเป็นสมาชิกใหม่ของสังคมนั้น ๆ การบ่มเพาะจึงเป็นการตัดแต่งไม้ อ่อนให้ค่อยปรับเปลี่ยนตาม และเพิ่มพูนขึ้นจนกลายเป็นผู้สืบสันดานให้แก่ คนรุ่นต่อ ๆ ไป

เมื่อความเชื่อได้ถูกปลุกฝังมาพร้อมกับการปฏิบัติจนได้กลายมาเป็นพิธีกรรม ซึ่งเป็นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามค่านิยม ทักษะคติ ความคิด และความเชื่อ โดยเข้าใจว่า การกระทำอย่างนั้นย่อมมีผลตอบสนอง ทำให้คนได้รับประโยชน์ตามที่คาดหวังเอาไว้ ทำแล้ว มีผลทำให้จิตใจเบิกบาน เป็นสุขที่เรียกว่า ได้บุญได้กุศล พิธีกรรมจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์สมมติขึ้น เพื่อให้เกิดความสบายใจแก่ตัวเอง

พิธีกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติกันอยู่ทั้งในอดีต ตลอดมาจนถึงปัจจุบันนี้ ในระยะแรก ไม่เกี่ยวกับศาสนา แต่เมื่อเกิดมีศาสนาขึ้น จึงมีผู้นำเอาพิธีกรรมเข้าไปเกี่ยวข้องกับศาสนา อาจ เพื่อให้เกิดความศรัทธา หลัง ศักดิ์สิทธิ์ ฯลฯ ส่วนมากเป็นพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ ซึ่ง ชาวไทยนับถือมาก่อน ต่อมาเมื่อชาวไทยยอมรับนับถือศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ พิธีกรรมในศาสนาพราหมณ์จึงเข้ามาปะปนในพุทธศาสนา (สมปราชญ์ อัมมะพันธ์, 2536 : 20) รวมถึงได้มาปะปนกับศาสนาอิสลาม ภายหลังจากที่อิสลามเข้ามาในพื้นที่ จึงได้เกิดเป็น พิธีกรรมของชาวมุสลิมไปโดยปริยาย

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยที่มีประชากรส่วนหนึ่งนับ ถือศาสนาอิสลาม การเข้ามาของศาสนาอิสลามมาจากหลายกลุ่มหลายเชื้อชาติ ส่วนหนึ่งได้มา จากแนวซิวะฮ์ ซึ่งมาจากมุสลิมชาวเปอร์เซียที่นำมาเผยแพร่ในดินแดนแห่งนี้ อีกส่วนหนึ่งมาจาก แนวสุนนะฮ์ (สุนนีย์) ที่นำมาถ่ายทอดโดยมุสลิมเชื้อสายอาหรับ ซึ่งถ่ายทอดผ่านทางกลุ่มเชื้อ สายมลายูที่อาศัยอยู่ในดินแดนตอนใต้ของประเทศไทย (นิรันดร์ ชันชวิธิ, 2543 : 3)

การเข้ามาของศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครทำให้เกิดการผสมผสาน ระหว่างวัฒนธรรมอิสลามกับวัฒนธรรมท้องถิ่นเดิมที่มีอยู่ ตั้งแต่พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการ

เกิดไปจนกระทั่งพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการตาย จึงทำให้เกิดพิธีกรรมต่างๆ มากมายที่บิดเบือนไปจากหลักการของอิสลาม เช่น การทำอิซกีบูร์หรืออัฐวะฮ์ การทำมาลิก์ การทำบุญในวันพุธสุดท้ายของเดือนเศาะฟัร⁷ อาซุรอฮ์⁸ และนิสฟูชะอฺบาน⁹ ซึ่งความเชื่อและการปฏิบัติเหล่านี้บางส่วนล้วนได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อของศาสนาอื่นทั้งสิ้น โดยเฉพาะศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์

กล่าวได้ว่าเมื่อไม่มีผู้รู้ นำความจริงมาตีแผ่แก่ชาวบ้าน ก็จะทำให้ชาวบ้าน โดยเฉพาะเด็กๆ เยาวชนที่ซึมซับอยู่กับพิธีกรรมต่างๆ อยู่เป็นประจำ เข้าใจผิดคิดว่าพิธีกรรมต่างๆ เหล่านี้เป็นพิธีกรรมของศาสนาอิสลามจริง มีแบบอย่างจากท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ทำให้ชาวบ้านพร้อมที่จะสละทรัพย์สินมากมายในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ เหล่านี้ โดยหวังการตอบแทนจากอัลลอฮ์ ﷻ โดยไม่ทราบเลยว่า การกระทำต่างๆ เหล่านี้จะไม่ได้รับการตอบแทนใดๆ เนื่องจากเป็นพิธีกรรมที่ไม่ได้มีแบบอย่างจากท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ

ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวไว้มากมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ๆ ที่ไม่มีแบบอย่างจากท่าน ได้แก่

¹⁰((من أحدث في أمرنا هذا ما ليس منه فهو رد))

(Muslim, 1972 : 1718)

ความว่า “ผู้ใดคิดเรื่องใดขึ้นใหม่ซึ่งไม่ได้อยู่ในกิจการของเรา เรื่องนั้นก็ถูกโยนกลับ”

(Muslim, 1972 : 1718)

¹¹((من عمل عملاً ليس عليه أمرنا فهو رد))

(Muslim, 1972 : 1718)

⁵ การทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

⁶ การจัดงานเพื่อเฉลิมฉลองเนื่องในวันประสูติของท่านนบี ﷺ

⁷ การทำน้ำศักดิ์สิทธิ์เพื่อรักษาและปิดเป่ากษัตริย์ต่างๆ

⁸ การทำขนมชนิดหนึ่งเพื่อกินกัน โดยมีความเชื่อว่าเป็นการรำลึกถึงเหตุการณ์ที่ท่านนบี นูหฺและผู้ศรัทธาในยุคนั้นได้รับความปลอดภัยจากเหตุการณ์น้ำท่วม

⁹ การทำพิธีกรรมโดยการอ่านส่วนหนึ่งจากอัลกุรอานในวันที่ 15 ชะอฺบาน แล้วมีการขออ้อตามที่ได้กำหนดไว้

¹⁰ บันทึกโดย al-Bukhariy, 1987 : 2697 และ Muslim, 1972 : 1718 คำานวนที่อ้างเป็นของ Muslim

¹¹ บันทึกโดย Muslim, 1972 : 1718.

ความว่า “บุคคลใดที่ทำงานใดๆ โดยไม่มีแบบอย่างจากเราใน
งานนั้น สิ่งนั้นจะถูกโยนกลับ”

(Muslim, 1972 : 1718)

((وإياكم ومحدثات الأمور ؛ فإن كل محدثة بدعة ، وكل بدعة

ضلالة))¹³

(أبو داود، 1986 : 4607)

ความว่า “ท่านทั้งหลายจงระวังการทำงานใหม่ๆ¹⁴ เพราะแท้จริงทุกๆ
การทำงานใหม่ๆ นั้นคือบิดอะฮ์ และทุกๆ บิดอะฮ์นั้นคือการหลงผิด”

(Abu Dawud, 1986 : 4607)

((إن أصدق الحديث كتاب الله ، وأحسن الهدي هدي محمد ، وشر الأمور

محدثاتها ، وكل محدثة بدعة وكل بدعة ضلالة وكل ضلالة في النار))¹⁵

(النسائي، 1964 : 188/3)

ความว่า “แท้จริงคำพูดที่ดีที่สุดนั้นคือคัมภีร์ของอัลลอฮ์ ﷻ แบบอย่าง
ที่ดีที่สุดนั้นคือแบบอย่างของมุฮัมมัด ﷺ การงานที่ต่ำทรามที่สุดนั้น
คือการงานที่เกิดขึ้นใหม่ ทุกๆ สิ่งใหม่นั้นคือบิดอะฮ์ ทุกๆ บิดอะฮ์
นั้นคือการหลงผิด และทุกๆ การหลงผิดนั้นจะอยู่ในนรก”

(al-Nasa'iy, 1964 : 3/188)

พิธีกรรมของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยประสงค์จะ
ศึกษานี้เป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ โดยผู้วิจัยได้เจาะจงถึงพิธีกรรมที่บิดเบือนไปจาก
หลักการของศาสนาอิสลามทั้งสิ้น อันได้แก่ การทำอิซกีบูร์หรืออรัวะฮ์ การทำเมอลิด การ
ทำบุญในวันพุธสุดท้ายของเดือนเศาะฟัร อาซุร้อห์ และนิสฟูชะอฺบาน ซึ่งปรากฏการณ์ที่
เกิดขึ้นล้วนแล้วเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร โดยมี
การปฏิบัติกันอยู่ตลอดจนกลายเป็นเรื่องที่ทุกคนเชื่อว่าเป็นเรื่องศาสนา

¹³ บันทึกโดย Abu Dawud, 1986 : 4607 ; Ibn Majah 1975 , : 42 ; al-Tirmiziy, 1983 : 2676 (สำนวนที่อ้างเป็นของ Abu Dawud) ,
อัลบานียี้กล่าวว่า เป็นหะดีษเศาะหีหฺ (Albaniy, 1985 : 54)

¹⁴ การงานที่อุตริกรรมขึ้นใหม่โดยถูกพาดพิงให้เป็นเรื่องศาสนา ที่ไม่มีแบบอย่างจากท่านนบี ﷺ

¹⁵ บันทึกโดย al-Bukhariy, 1987 : 7277 ; Muslim ,1972 : 867; al-Nasa'i, 1964 : (3/188) (สำนวนที่อ้างเป็นของ al-Nasa'iy) ,

กอปกับเรื่องดังกล่าวยังไม่มีผู้ใดที่ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลอย่างจริงจังในสถานที่แห่งนี้ ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีชุมชนมุสลิมอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ตลอดจนมีแนวทางในการนับถือศาสนาอิสลามอยู่มากมายหลายความเชื่อ ไม่ว่าจะเป็นสุนนี ซิอะฮ์ ชูฟี ฉะรีอะฮ์ และอื่นๆ

จากความเป็นมาของปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษารื่องดังกล่าว ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับอนุชนรุ่นหลัง และผู้ที่สนใจได้ทำการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1.2 อัลกุรอาน“ อัลหะดีษ” และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 อัลกุรอาน

จากการศึกษาคัมภีร์อัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับความศรัทธา และการประกอบพิธีกรรมต่างๆ พบว่าในคัมภีร์อัลกุรอาน อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสถึงเรื่องความศรัทธาไว้เป็นหลักสำคัญและละเอียดอ่อนยิ่ง คัมภีร์อัลกุรอานยังได้ยืนยันถึงการศรัทธาในอิสลามว่าเป็นรากฐานสำคัญของการประพฤติปฏิบัติและความดีงามทั้งหมด อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานมากมายหลายอายะฮ์ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นว่า อัลลอฮ์ ﷻ ให้ความสำคัญกับการศรัทธาพร้อมทั้งการประพฤติปฏิบัติ กล่าวคือ เมื่อคนหนึ่งคนใดศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ เพียงอย่างเดียว แต่การปฏิบัติของเขาสวนทางกับสิ่งที่เขาศรัทธา โดยการที่เขาปฏิบัติไม่ดี การงานของเขาจะไม่ถูกตอบรับ และหากคนใดไม่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ แต่เขาปฏิบัติคุณงามความดี การงานต่างๆ ของเขาก็ย่อมไร้ผลไม่เป็นที่ยอมรับของอัลลอฮ์ ﷻ และที่สำคัญ การจะประกอบศาสนกิจใดๆก็ตามต้องเป็นไปตามคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์ ﷻ และมีแบบอย่างจากท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ การกระทำนั้นจึงจะเป็นคุณงามความดี ดังปรากฏในอายะฮ์ต่าง ๆ ดังนี้

1.2.1.1 ความศรัทธาเป็นรากฐานของอิสลามและสิ่งที่ดีงามทั้งหมด

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

¹⁶ อัลกุรอาน มาจากรากศัพท์ในภาษาอาหรับ คือ أ ر ب แปลว่า อ่าน อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงประทานคัมภีร์อัลกุรอานแก่นบีมุฮัมมัด ﷺ ซึ่งเป็นศาสนทูตคนสุดท้าย และคัมภีร์นี้ก็เป็นคัมภีร์สุดท้ายที่พระผู้เป็นเจ้าได้ส่งมาให้แก่มวลมนุษยชาติ หลังจากนั้นแล้วจะไม่มีคัมภีร์ใด ๆ จากพระผู้เป็นเจ้าอีก คัมภีร์อัลกุรอานนี้ได้ประทานมาเพื่อยกเลิกคัมภีร์เก่า ๆ ที่เคยได้ทรงประทานมาในอดีต เป็นคัมภีร์ที่บริบูรณ์ไม่มีการบิดเบือน และภาษาของอัลกุรอานนั้นคือภาษาอาหรับ

¹⁷ อัลหะดีษ หมายถึง สิ่งที่พาดพิงถึงท่านเราะซูล ﷺ ในทุก ๆ ด้าน เช่น คำพูด การกระทำ การยอมรับ คุณลักษณะ ทั้งในด้านสรีระ ตลอดจนถึงชีวิตประวัติของท่าน ทั้งก่อนและหลังจากการได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนบี

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ؕ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا
وَجَنَّهُدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ... ﴾

(الحجرات : 15)

ความว่า “แท้จริงศรัทธาชนที่แท้จริงนั้น คือบรรดาผู้ศรัทธา
ต่ออัลลอฮ์และเราะสูลของพระองค์ แล้วพวกเขาไม่สงสัยเคลือบ
แคลงใจ แต่พวกเขาได้เสียสละต่อผู้คืนรนด้วยทรัพย์สมบัติของ
พวกเขา และชีวิตของพวกเขาไปในหนทางของอัลลอฮ์...”

(อัลหุญญรอต : 15)

ผู้ศรัทธาที่มีความศรัทธาอย่างแท้จริง โดยเขามีความศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ และ
ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ คนเหล่านี้จะมีความบริสุทธิ์ใจในความเชื่อของเขา และยืนหยัดในความเชื่อ
ของตนเองด้วยการกระทำต่างๆที่เป็นแนวทางของอิสลามที่แท้จริง ตามที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสั่งใช้
และมีแบบอย่างจากท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ
أَحْسَنَ عَمَلًا ﴾

(الكهف : 30)

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลาย เราจะ
ไม่ให้การตอบแทนของผู้กระทำความดีสูญหายอย่างแน่นอน”

(อัลกะฮฟ : 30)

ผู้ที่มีความศรัทธาอย่างแท้จริงพร้อมกับการประกอบคุณงามความดี ซึ่งได้แก่
การประกอบพิธีกรรมต่างๆที่มีอยู่ในบทบัญญัติของอิสลามตามแบบฉบับของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ
แน่นอนว่าการกระทำของเขาจะได้รับผลตอบแทนจากอัลลอฮ์ ﷻ อย่างสมบูรณ์

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴾

(فصلت : 8)

ความว่า “แท้จริง บรรดาผู้ศรัทธาและกระทำความดีทั้งหลาย สำหรับพวกเขานั้นจะได้รับรางวัลอย่างมิขาดสาย”

(ฟุศลีต : 8)

ผู้ที่มีความศรัทธาอย่างแท้จริงพร้อมกับประกอบคุณงามความดี แน่ใจว่า การกระทำของเขาจะได้รับผลตอบแทนจากอัลลอฮฺ ﷻ ตลอดกาล ตราบใดที่เขายังไม่เป็นผู้ที่ฝ่าฝืนต่อพระองค์

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า :

﴿...وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَسِرِينَ﴾

(المائدة : 5)

ความว่า “...และผู้ใดปฏิเสธการศรัทธาแน่นอนงานของเขาก็ไร้ผล ขณะเดียวกันในวันอากิเราะฮฺพวกเขาจะอยู่ในหมู่ผู้ที่ขาดทุน”

(อัลมาอิดะฮฺ : 5)

ผู้ที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆในสภาพความเชื่อของพวกเขาไม่ถูกต้อง การงานของเขาก็จะไม่ได้รับผลตอบแทน โดยเขาจะให้เห็นภาพจริงในวันอากิเราะฮฺ ว่าการกระทำของเขานั้นไม่มีผลอันใดเลย

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า :

﴿...أَوْلَتِيكَ لَمَرِيئُونَ فَأَحْبَطَ اللَّهُ أَعْمَلَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا﴾

(الأحزاب : 19)

ความว่า “...ชนเหล่านั้นพวกเขามีได้ศรัทธาอัลลอฮฺจึงทรงให้การงานของพวกเขามิบังเกิดผล และนั่นเป็นเรื่องง่ายค้ายแก่พระองค์”

(อัลอะหฺซาบ : 19)

ถ้าหากว่ากลุ่มชนใดมีความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง ก็มีใ้เรื่องยากอันใดที่อัลลอฮฺ ﷻ จะปฏิเสธการตอบแทนจากการงานของเขา

1.2.1.2 อัลลอฮ์ ﷻ ทรงกล่าวถึงผู้ที่ยึดแนวทางในการปฏิบัติตามบรรพบุรุษ โดยที่พวกเขาไม่ยอมรับสังขรณ์ที่มาหลังจากนั้น

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ

ءِ آبَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانَ ءِ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ﴾

(البقرة : 170)

ความว่า “และเมื่อได้ถูกกล่าวแก่พวกเขาว่า จงปฏิบัติตามสิ่งที่อัลลอฮ์ได้ทรงประทานลงมาเถิด พวกเขาก็กล่าว ว่า มิได้คอกเราจะปฏิบัติตามสิ่งที่เราได้พบบรรดาบรรพบุรุษของเราเคยปฏิบัติมาเท่านั้น และแม้ได้ปรากฏว่าบรรพบุรุษของเขาไม่เข้าใจสิ่งใดเลย ทั้งไม่ได้รับการนำทางอีกก็ตาม”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 170)

เมื่อมีการชักชวนให้มาสู่หนทางที่ถูกต้อง พวกเขาก็จะปฏิเสธพร้อมกัน อ้างว่าเขาจะปฏิบัติตามที่ได้เห็นบรรพบุรุษปฏิบัติมาเท่านั้น ทั้งที่จริงแล้วบรรพบุรุษของเขานั้นมิได้เข้าใจและไม่ได้อยู่ในทางนำก็ตาม

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَىٰ الرَّسُولِ قَالُوا حَسْبُنَا مَا

وَجَدْنَا عَلَيْهِ ءِ آبَاءَنَا أَوْ لَوْ كَانَ ءِ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ﴾

(المائدة : 104)

ความว่า “และเมื่อได้ถูกกล่าวแก่พวกเขาว่า ท่านทั้งหลายจงมาสู่สิ่งที่อัลลอฮ์ได้ทรงประทานลงมาเถิด และมาสู่เราะฮ์ฮ์ด้วย พวกเขาก็กล่าว ว่า เป็นการเพียงพอแล้วแก่เรากับสิ่งที่เราได้พบบรรพบุรุษของเราเคยกระทำกันมา ถึงแม้ได้ปรากฏว่าบรรพบุรุษของพวกเขาไม่เข้าใจสิ่งใดและทั้งไม่ได้รับคำแนะนำอีกด้วยกระนั้นหรือ”

(อัลมาอิดะฮ์ : 104)

เมื่อมีการชักชวนให้มาสู่หนทางที่ถูกต้องซึ่งเป็นหนทางแห่งอัลลอฮ์ ﷻ และ
เราะฮูต ﷻ ของพระองค์ พวกเขา ก็จะปฏิเสธพร้อมกับกล่าวว่าสิ่งที่บรรพบุรุษได้ปฏิบัติมานั้น
เป็นการเพียงพอแล้วสำหรับเขาที่เขายึดมาปฏิบัติ

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿وَإِذَا فَعَلُوا فَحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ
إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾

(الأعراف : 28)

ความว่า “และเมื่อพวกเขากระทำการชั่วช้าน่ารังเกียจ พวกเขาก็
กล่าวว่าพวกเรา ได้พบเห็นบรรดาบรรพบุรุษของพวกเราเคยกระทำ
มา และอัลลอฮ์ก็ทรงใช้ให้เรากระทำความนั้นด้วย จงกล่าวเถิด(มุฮัม
มัด) ว่าแท้จริงอัลลอฮ์นั้นไม่ทรงใช้ให้กระทำการชั่วช้าน่ารังเกียจ
ดอก พวกเขาจะกล่าวให้ร้ายอัลลอฮ์ในสิ่งที่พวกเขาไม่รู้กระนั้น
หรือ”

(อัลอะอฺรอฟ : 28)

เมื่อพวกเขากระทำการที่ชั่วช้าน่ารังเกียจ พวกเขาก็จะเสกสรรการกระทำขึ้นมา
ด้วยการอ้างว่าเป็นการกระทำของบรรพบุรุษ และยังอ้างว่าเป็นคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ อีกด้วย
แต่ที่จริงแล้วอัลลอฮ์ ﷻ มิได้ทรงสั่งใช้ให้กระทำเลย แต่เป็นการที่พวกเขาได้ให้ร้ายแด่
อัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้นเอง

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُم اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ
ءَابَاءَنَا أُولَئِكَ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ﴾

(لقمان : 21)

ความว่า “และเมื่อได้มีการกล่าวแก่พวกเขาว่าจงปฏิบัติตามสิ่งที่อัลลอฮ์
ได้ทรงประทานลงมา พวกเขา กล่าวว่า แต่เราจะปฏิบัติตามสิ่งที่เราพบ
บรรพบุรุษของเราปฏิบัติในเรื่องนั้น อะไรกัน ถึงแม้ว่าชัยฏอนจะ
เรียกร้องพวกเขาสู่การลงโทษที่มีไฟลุกโชนอยู่กระนั้นหรือ”

(ลُقمان : 21)

เมื่อมีการชักชวนให้มาสู่หนทางที่ถูกต้อง พวกเขาก็จะอ้างถึงว่าได้ปฏิบัติตามสิ่งที่บรรพบุรุษปฏิบัติกันมา ถึงแม้ว่าการกระทำนั้นจะเป็นการเรียกร้องจากชัยฏอนสู่ไฟนรกก็ตาม

1.2.1.3 อัลลอฮ์ ﷻ ทรงกล่าวไว้ในเรื่องของความสมบูรณ์ของศาสนา และห้ามการอุทริกรรมบัญญัติเรื่องใหม่ๆ ขึ้นมาในศาสนา

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿...الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا...﴾

(3 : المائدة)

ความว่า “...วันนี้ข้าได้ให้สมบูรณ์แก่พวกเจ้าแล้ว ซึ่งศาสนาของพวกเจ้า และข้าได้ให้ครบถ้วนแก่พวกเจ้าแล้ว ซึ่งความกรุณาเมตตาของข้า และข้าได้เลือกอิสลามให้เป็นศาสนาแก่พวกเจ้า...”

(อัลมาอิดะฮ์ : 3)

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงยืนยันถึงความสมบูรณ์ของศาสนาอิสลามที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้มาประกาศชั่วชีวิตของท่าน ซึ่งไม่สมควรที่จะเพิ่มเติมสิ่งใดที่อุทริกรรมเกินไปกว่าการนำมาประกาศของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ในเรื่องของศาสนา เพื่อยืนยันถึงความสมบูรณ์ของศาสนาอิสลามตามคำดำรัสของอัลลอฮ์ ﷻ

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿21﴾ ﴾

(الشورى : 21)

ความว่า “หรือว่าพวกเขามีภาคีต่างๆที่ได้กำหนดศาสนาแก่พวกเขา ซึ่งอัลลอฮ์มิได้ทรงอนุมัติ และหากมิใช่ลิจิตแห่งการตัดสิน(ที่ได้กำหนดไว้ก่อนแล้ว) ก็คงได้มีการตัดสินในระหว่างพวกเขา แท้จริงบรรดาผู้อธรรมสำหรับพวกเขาได้รับการลงโทษอันเจ็บแสบ”

(อัลชورى : 21)

อัลลอฮ์ ﷻ มีทรงพอใจในการมีส่วนร่วมของผู้ใด ที่จะมากำหนดพิธีกรรมใหม่ๆ ขึ้นมาในศาสนาของพระองค์ โดยที่พระองค์มิได้ทรงสั่งใช้ในการกระทำนั้นๆ ซึ่งเขาผู้นั้นจะได้รับการลงโทษอย่างเจ็บแสบในวันอากิเราะฮ์

1.2.2 อัลหะดีษ

จากการศึกษาอัลหะดีษที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อความศรัทธา และประเพณีต่างๆ พบว่ามีอัลหะดีษจำนวนมากที่กล่าวถึงหลักความเชื่อและความศรัทธาซึ่งสนับสนุนหลักการและแนวคิดที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอาน และยังได้อธิบายขยายความบางอายะฮ์อัลกุรอานให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น หนังสือหรือตำราหะดีษที่แพร่หลายส่วนมากได้รวบรวมหะดีษที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อความศรัทธาไว้เป็นบทหนึ่งเลย เช่น เศาะหิหฺบุคอรีฮ์ เศาะหิหฺมุสลิม สุนันอัตติรมิซียฺ สุนันนะสาอีย์ หนังสือเหล่านี้ได้รวบรวมไว้เป็นบทหนึ่ง โดยตั้งชื่อว่า “กิตาบุลอีมาน”

หะดีษที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อความศรัทธามีได้จำกัดอยู่ในบทที่เกี่ยวกับความศรัทธาเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามปรากฏอยู่ในบทอื่นๆ ด้วยเกือบทุกบท เช่น ในเศาะหิหฺบุคอรีฮ์ ปรากฏอยู่ในกิตาบุศเศาะลาฮ์ (บทที่ว่าด้วยเรื่องการละหมาด) กิตาบุลฮัจญ์ (บทที่ว่าด้วยการทำฮัจญ์) ในสุนันนะสาอีย์ ปรากฏในกิตาบุลญะนาอิช (บทที่ว่าด้วยการทำศพ) กิตาบุลฟิถัน (บทที่ว่าด้วยความวิฤติกรรม) เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากว่าหะดีษที่เกี่ยวกับความเชื่อความศรัทธามักพูดถึงเรื่องอื่นควบคู่ไปด้วยเสมอ เช่น การละหมาด การถือศีลอด การทำฮัจญ์ เป็นต้น

การที่มีหะดีษที่เกี่ยวกับความเชื่อความศรัทธาปรากฏอยู่ทั่วไปไม่จำกัดอยู่เฉพาะใน “กิตาบุลอีมาน” ก็ดี หรือการที่หะดีษกล่าวถึงเรื่องอีมานควบคู่ไปกับเรื่องอื่นในหะดีษบทเดียวกันก็ดี ย่อมแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความศรัทธาและพฤติกรรมในทุก ๆ ด้านของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการประกอบคุณงามความดีจำเป็นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความศรัทธา ดังปรากฏในหะดีษของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ มากมาย ดังต่อไปนี้

1.2.2.1 ความเชื่อความศรัทธาเป็นรากฐานของอิสลามและพฤติกรรมที่ดีงามทั้งปวงของมนุษย์ ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า

((بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَحَجَّ الْبَيْتِ وَصَوْمَ رَمَضَانَ))²¹

(البخاري، 1987 : 8)

ความว่า “อิสลามถูกก่อตั้งอยู่บนพื้นฐานห้าประการ คือ
(1) การปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้พ้นนอกจากอัลลอฮ์
และแท้จริงมุฮัมมัดเป็นบ่าวและเป็นศาสนทูตของพระองค์ และ
(2) ดำรงไว้ซึ่งการละหมาด และ (3) การบริจาคซะกาต และ
(4) การประกอบพิธีฮัจญ์ ณ บัยตุลลอฮ์ และ (5) การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน”

(al-Bukhariy, 1987 : 8)

อิสลามมีพื้นฐานในการประกอบคุณงามความดีอยู่ 5 ประการโดยประการ
สำคัญประการแรกคือการที่ต้องมีความเชื่อที่ถูกต้อง แสดงให้เห็นว่าอิสลามให้ความสำคัญกับ
ความเชื่อมาก เหนือการกระทำอื่นใด

ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า :

((عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ . إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ . وَكَيْسَ ذَاكَ لِأَحَدٍ إِلَّا
لِلْمُؤْمِنِ . إِنَّ أَصَابَتَهُ سَرَاءٌ شُكْرٌ . فَكَانَ خَيْرًا لَهُ . وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَاءٌ
صَبْرٌ . فَكَانَ خَيْرًا))²²

(مسلم، 1972 : 2999)

ความว่า “น่าประทับใจอย่างยิ่งต่อกรณีของผู้ศรัทธาที่การทำงานทั้งหมด
ของเขาล้วนเป็นความดี และจะไม่เกิดขึ้นกับผู้อื่น นอกจากผู้ศรัทธา
(กล่าวคือ) ถ้าหากมีสิ่งที่เขาปรารถนามาประสบกับเขา เขาก็
สรรเสริญอัลลอฮ์และความดีก็เป็นของเขา และถ้าหากมีสิ่งที่เขาไม่
ปรารถนามาประสบกับเขา เขาก็อดทนความดีก็เป็นของเขาและ”

(Muslim, 1972 : 2999)

²¹ บันทึกโดย al-Bukhariy, 1987 : 8 และ Muslim, 1972 : 16 (สำนวนที่อ้างเป็นของ al-Bukhariy) ,

²² บันทึกโดย Muslim, 1972 : 2999 ; Ahmad, 1980 : 22804 และ al-Darimi หมายเลข 2658 (สำนวนที่อ้างเป็นของ Muslim)

การกระทำของผู้ใดๆ ที่จะได้รับการตอบแทนจากอัลลอฮฺ ﷻ นั้นต้องมีเงื่อนไขหลักคือการทำที่ถูกต้องมีความศรัทธาและมีความเชื่อที่ถูกต้อง

ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า :

((لَا يَدْخُلُ النَّارَ أَحَدٌ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ خَرَدَلٍ مِنْ إِيْمَانٍ))²³

(มุสลิม, 1986 : 91)

ความว่า “จะไม่ได้เข้านรกสำหรับผู้ที่หัวใจของเขามีความศรัทธาเพียงเท่าเมล็ดผักกาด”

(Muslim, 1986 : 91)

ผู้ใดที่มีความศรัทธาและความเชื่อที่ถูกต้องในหัวใจของเขาแล้ว เขาก็จะถูกปกป้องให้พ้นจากไฟนรก

ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวตอบคำถามของท่านหญิงอาอิชะฮ์เกี่ยวกับคุณงามความดีของอิบนุ ลุคมาน ซึ่งเป็นผู้ไร้ศรัทธาในยุคญาฮีลียะฮ์ว่า

((يَا رَسُولَ اللَّهِ ! ابْنُ جُدْعَانَ . كَانَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ يُصَلِّ الرَّحِمَ وَيُطْعِمُ

الْمَسْكِينِ فَهَلْ ذَاكَ نَافِعُهُ ؟ قَالَ " لَا يَنْفَعُهُ إِنَّهُ لَمْ يَقُلْ يَوْمًا : رَبِّ اغْفِرْ لِي

خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ "))²⁴

(มุสลิม, 1972 : 214)

ความว่า โอ้เราะสูลลลอฮฺ! อิบนุ ลุคมาน ได้ติดต่อสัมพันธ์เครือญาติและให้อาหารแก่คนขัดสนในยุคก่อนอิสลาม (ญาฮีลียะฮ์) จะยังประโยชน์แก่เขาหรือ? ท่าน(เราะสูล)ตอบว่า “จะไม่ยังประโยชน์แก่เขาใดๆทั้งสิ้น แท้จริงเขาไม่เคยกล่าวในวันใดเลยว่า โอ้พระเจ้าผู้ทรงอภิบาลของข้าพระองค์ โปรดอภัยในความผิดแก่ข้าพระองค์ในวันแห่งการตอบแทนด้วยเถิด”

(Muslim, 1972 : 214)

²³ หะดีษบันทึกโดย Muslim, 1972 : 91 ; Abu Dawud, 1986 : 3568 ; al-Tirmizi, 1983 : 1921 และ Ahmad, 1980 : 3718 (สำนวนที่อ้างเป็นของ Muslim)

²⁴ หะดีษบันทึกโดย Muslim, 1972 : 214

จะเห็นได้ว่าถึงแม้ว่าจะกระทำความดีมากมายเพียงใด แต่ถ้าขาดความศรัทธา และความเชื่อที่ถูกต้องแล้วการทำงานของเขาก็จะไม่ได้รับผลตอบแทนอันใด

1.2.2.2 ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวไว้ถึงการปฏิบัติสิ่งใหม่ๆขึ้นมาจากศาสนา โดยที่ไม่มีแบบอย่างจากท่าน ได้แก่

ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า

((وَأَيُّكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ؛ فَإِنَّ كُلَّ مُحَدَّثَةٍ بَدْعَةٌ، وَكُلُّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ))²⁵

(أبو داود، 1986 : 4607)

ความว่า “และท่านทั้งหลายจงระวังการทำงานใหม่ๆ(ที่เกิดขึ้นในศาสนา) เพราะแท้จริงทุกๆ การงานใหม่ๆ นั้นคือบิดอะฮฺ และทุกๆ บิดอะฮฺนั้น คือการหลงผิด”

(Abu Dawud, 1986 : 4607)

ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้เตือนให้ระวังจากการกระทำสิ่งใหม่ๆในเรื่องศาสนาที่ไม่มีแบบอย่างจากท่าน เนื่องจากการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นการหลงผิดอย่างชัดเจน

ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า :

((إِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ، وَأَحْسَنَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ،
وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا، وَكُلُّ مُحَدَّثَةٍ بَدْعَةٌ وَكُلُّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ
وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ))²⁶

(النسائي، 1964 : 188/3)

ความว่า “แท้จริงคำพูดที่ดีที่สุดนั้นคือคัมภีร์ของอัลลอฮฺ แบบอย่างที่ดีที่สุดนั้นคือแบบอย่างของมุฮัมมัด ﷺ การงานที่ดำทรมานที่สุดนั้นคือการทำงานที่เกิดขึ้นใหม่ ทุกๆ สิ่งใหม่นั้นคือบิดอะฮฺ ทุกๆ บิดอะฮฺนั้นคือการหลงผิด และทุกๆ การหลงผิดนั้นจะอยู่ในนรก”

(al-Nasa'iy, 1964 : 3/188)

²⁵ อ้างแล้ว, หน้า 5

²⁶ อ้างแล้ว, หน้า 5

ผู้ที่มีความเชื่อถูกต้อง จะปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์ ﷻ และดูแลแบบอย่างจากท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เท่านั้น กอปรกับการที่เขานั้นจะหลีกเลี่ยงจากการงานที่ไม่ถูกต้อง กล่าวคือการทำงานที่เกิดขึ้นใหม่ในศาสนาโดยไม่มีแบบอย่างจากท่านนบี ﷺ

1.2.2.3 ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวไว้ถึงการปฏิเสธการงานของผู้ที่ทำบิดอะฮ์ หรือการงานใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในศาสนา

ท่านนบีมุฮัมมัด กล่าวว่่า :

((مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ))²⁷

(Muslim, 1972 : 1718)

ความว่่า “ผู้ใดกูเรื่องใหม่ ๆ ซึ่งไม่ได้ยู่ในกิจการของเรา กิจการนั้น ก็ถูกโยนกลับ”

(Muslim, 1972 : 1718)

ท่านนบีมุฮัมมัด กล่าวว่่า :

((مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ))²⁸

(Muslim, 1972 : 1718)

ความว่่า “บุคคลใดที่ทำการงานใด ๆ โดยไม่มีแบบอย่างจากเราใน งานนั้น สิ่งนั้นจะถูกโยนกลับ”

(Muslim, 1972 : 1718)

ถ้าผู้ใดที่ท่่าสิ่งใหม่ขึ้นมาในเรื่องศาสนา โดยไม่มีแบบอย่างจากท่านนบี มุฮัมมัด ﷺ สิ่งนั้นจะไม่ได้รับการตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้นจากอัลลอฮ์ ﷻ

²⁷ อ้างแล้ว, หน้า 4

²⁸ อ้างแล้ว, หน้า 4

1.2.3 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2.3.1 เอกสาร

ก. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2533) ได้เขียนเอกสารประกอบการสอนชุดวิชาความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย ได้กล่าวถึงความเชื่อ และศาสนาที่มีอยู่ในสังคมไทย ความเชื่อและประเพณีในวิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อ พิธีกรรมของชาวเขาในประเทศไทย ไสยศาสตร์ในสังคมไทย การให้ความสำคัญกับฤกษ์ยาม โหราศาสตร์ และความเชื่อ พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับอำนาจเหนือธรรมชาติ เป็นต้น

ข. พระยาอนูมานราชชน (2505) ได้เขียนหนังสือเรื่องประเพณีเนื่องในการเกิดและประเพณีเนื่องในการตาย ได้กล่าวถึงประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของชาวพุทธศาสนา เช่น การตั้งครุฑ เมื่อคลอดบุตร การอยู่ไฟ ความเชื่อเรื่องเกี่ยวกับเด็กในเรื่องแม่ซ้อ ทำขวัญ และทำบุญ โคนผมไฟ การเผาศพ เป็นต้น ประเพณีต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น บางส่วนคล้ายคลึงกับการปฏิบัติของชาวมุสลิมทั้ง ๆ ที่ศาสนาอิสลามนั้นไม่ปรากฏอยู่ในหลักคำสอน

ค. เสาวนีย์ จิตต์หมวด (2535) ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมอิสลาม ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ที่ปรากฏในสังคมมุสลิมในประเทศไทย ซึ่งวัฒนธรรมและประเพณีบางอย่างตั้งอยู่บนพื้นฐานของศาสนา และบางอย่างได้นำมาจากศาสนาอื่นๆ เช่น ศาสนาพุทธ และพราหมณ์ เป็นการเลียนแบบทางวัฒนธรรมซึ่งในอิสลามถือว่าการเลียนแบบในสิ่งที่ขัดต่อหลักการของศาสนานั้นจะปฏิบัติมิได้เป็นอันขาด จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะละทิ้งประเพณีต่างๆ ที่ขัดกับหลักการของศาสนาอิสลามถึงแม้ว่ามันจะเป็นการสวนกระแสของสังคมก็ตาม

ง. ประพนธ์ เรืองณรงค์ (2540) ได้เขียนหนังสือเรื่องบุหงาปัตตานี คดิชนไทยมุสลิมชายแดนภาคใต้ ได้กล่าวเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ ของชาวมุสลิมบางอย่างเป็นไปตามหลักการศาสนา และบางอย่างอาจได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์หรือศาสนาพุทธ ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ ยังยึดถือปฏิบัติสืบเป็นประเพณี ประเพณีของชาวไทยมุสลิมภาคใต้ที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมีดังนี้

1) ประเพณีการเกิด เมื่อเด็กคลอดออกมาจะมีการทำพิธีทางศาสนา เช่น การบังหรืออาซานที่หูขวา และการอิกอมะฮุที่หูซ้าย การทำบุญ โคนผมไฟหรือที่เรียกว่าอะกิเกาะฮุและการตั้งชื่อให้เด็กในวัน โคนผมไฟ

2) การทำบุญเนื่องในพิธีเข้าสู่หนัด เกี่ยวกับพิธีเข้าสู่หนัด บางรายมีการจัดงานโดยมีขบวนแห่ใหญ่โต และเชิญแขกมากินเหนียว (มาแกปูโล๊ะ) โดยการออกบัตรเชิญหรือ

กล่าวด้วยวาจา มีการลั้มวัวลั้มควาย แลนมมีมหรสพ เช่น มะโย่ง ลิเกฮูลู แหกที่มว่าจะให้เงินเจ้าภาพคนละ 5-20 บาท แต่บางรายก็ทำเป็นพิธี

3) การทำบุญเนื่องในวันแต่งงาน จะจัดขึ้นเมื่อมีคู่บ่าวสาวแต่งงาน และเชิญแขกมากินเหนียวหรือมาแกปูโล๊ะ

4) และการทำบุญเนื่องในโอกาสต่างๆ หรือพิธีมาแกปูโล๊ะ ในอดีตประเพณีมาแกปูโล๊ะจะหมายถึง การกินเลี้ยงในพิธีแต่งงาน และพิธีเข้าสู่หนัดเท่านั้น เพราะทั้งสองงานเป็นงานใหญ่มาก ปัจจุบันมาแกปูโล๊ะมีความหมายกว้างออกไปถึงงานทำบุญในโอกาสต่างๆ เช่น การทำบุญเมื่อส่งบุตรไปศึกษาต่อ การทำบุญเนื่องในวันรายอ เป็นต้น

1.2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ก. ชาวนันทุทธ์ เรื่องปราชญ์ (2549) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ความเชื่อและประเพณีในการทำบุญของชาวมุสลิมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อและประเพณีในการทำบุญตามหลักการของอิสลาม และศึกษาความเชื่อและประเพณีในการทำบุญของชาวมุสลิมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการทำบุญในบางประเภทมีบางส่วนมีความเชื่อที่ขัดแย้งกับหลักการอิสลาม และบางส่วนที่ถูกต้อง และในการทำบุญก็เช่นเดียวกัน ประเพณีการทำบุญบางชนิดถูกต้องตามบทบัญญัติ และบางชนิดไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของอิสลาม

ชาวมุสลิมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้นมีความประสงค์ที่จะให้ตนเองนั้นเป็นผู้ที่ได้รับการโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ จึงพยายามที่จะจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำบุญเพื่อได้รับผลตอบแทนจากพระองค์ หากแต่ได้มีการทำบุญบางประเภทที่มีความเชื่อและพิธีกรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักการอิสลาม โดยการลอกเลียนแบบมาจากศาสนิกอื่น ซึ่งบางครั้งอาจมองว่าไม่เป็นอะไร ทว่าในด้านของหลักการแล้วถือว่าการปฏิบัติดังกล่าวไม่เป็นอนุมัติ

ข. นีรันดร ชันชวธิ (2542) ได้ศึกษาความเชื่อ และการปฏิบัติทางศาสนาของชาวมุสลิมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะแนวความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาของชาวมุสลิมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาใน 6 ประเด็น ได้แก่ ทรศนะต่อหลักปฏิบัติตามแบบอย่างของศาสดา (สุนนะฮ์) ทรศนะและวิธีปฏิบัติต่อผู้นำ (ฎออะฮ์) วิธีขอพร (ดูอาอ์) พิธีศพ (ญะนาซะฮ์) โอวาทก่อนการละหมาดวันศุกร์ (คุฎบะฮ์) การฉลองวันคล้ายวันประสูติของศาสดา (เมาลิด) กลุ่มที่ศึกษามีสี่กลุ่มประกอบด้วย กลุ่มแนวจุฬาราชมนตรี กลุ่มแนวก๊ิแซฮ์ญูเขา

ทอง กลุ่มแนวคະฮฺวะฮฺ กลุ่มแนวครุฟอวัตโคก ใช้วิธีการศึกษาโดยการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ และสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม

จากการศึกษาพบว่าประชากรที่ศึกษาทุกกลุ่มมีความศรัทธาร่วมกันในหลักคำสอนของศาสนาและแหล่งที่มาของคำสอนจากคัมภีร์ทางศาสนา คือ อัลกุรอาน และซุนนะฮฺ รวมทั้งหลักนิติศาสตร์อิสลาม ความแตกต่างที่ปรากฏอยู่เป็นข้อปฏิบัติปลีกย่อย ซึ่งแต่ละกลุ่มได้รับอิทธิพลจากผู้นำทางศาสนา การยึดมั่นในผู้นำทางศาสนา และการยอมรับวัฒนธรรมท้องถิ่น น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้การตีความศาสนาโดยผู้นำ วัฒนธรรมท้องถิ่นมาประกอบ และถ่ายทอดสืบต่อกันมาโดยผ่านผู้นำทางศาสนาจนเกิดกลุ่มความเชื่อที่มีลักษณะเด่นจำเพาะต่าง ๆ และดำรงอยู่ร่วมกันเป็นพหุสังคมในจังหวัดอุษายา

ก. ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี (2545) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ทราชนาว ภาพชีวิตและความเคลื่อนไหวของชุมชนในปัตตานี” พบว่า ลักษณะการประกอบอาชีพของชาวบ้านนำไปสู่ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และนำไปสู่รูปแบบของการเกิดพิธีกรรมต่างๆ ขึ้น เช่น พิธีไหว้เจ้าที่ในสวนผลไม้ หรือมีพิธีกรรมอย่างอื่น เช่น การไหว้เจ้าที่นา แม่โพสพหรือการทำขวัญ เป็นพิธีกรรมที่แสดงออกถึงความเคารพในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ในผืนนา โดยเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จก็นำไปแจกญาติผู้ใหญ่ แล้วนำข้าวมาหุงรวมกันเพื่อนำไปทำบุญ ในทางศาสนาอิสลามจะนำข้าวมารวมกันที่มัสยิดและหุงข้าวรวมกันเรียกว่า “การทำบุญองค์อัลลอฮ์”

1.3 วัตถุประสงค์

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงความเชื่อต่างๆและความเชื่อตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม
2. เพื่อศึกษาถึงเกณฑ์ตัดสินคุณค่าของพิธีกรรมตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม
3. เพื่อศึกษาความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมศาสนา ของชาวมุสลิมในเขต

ทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร โดยเปรียบเทียบกับบทบัญญัติศาสนาอิสลาม

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย มีดังนี้

1. ได้ทราบถึงความเชื่อต่างๆ และความเชื่อที่ถูกต้องตามบทบัญญัติของศาสนา
2. ได้ทราบถึงเกณฑ์ตัดสินคุณค่าของพิธีกรรมตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม

3. ได้ทราบถึงความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมศาสนา ของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร โดยเปรียบเทียบกับบทบัญญัติศาสนาอิสลาม
4. ได้นำเสนอข้อมูลและหลักการที่ถูกต้องแก่ชาวมุสลิม และผู้สนใจทั่วไป
5. ได้เพิ่มประสบการณ์ในการทำวิจัยของผู้วิจัยให้สูงขึ้น

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมศาสนาของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ คือ

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร คัมภีร์อัลกุรอาน อัลหะดีษ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยเรียบเรียงตามหัวข้อและสาระสำคัญดังนี้

1.5.1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความเชื่อ

1.5.1.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเพณี

1.5.1.3 พิธีกรรมและหลักการศาสนาที่ว่าด้วยการประกอบพิธีกรรม

ก. ความหมายของพิธีกรรม

ข. เงื่อนไขของพิธีกรรมศาสนาที่ได้รับผลตอบแทน

ค. หลักการพิจารณาการประกอบพิธีกรรมศาสนา

1) ประเพณีกับหุกุ่มบิวดอะฮ์

2) ประเพณีกับการนิยะฮ์ (ตั้งใจ)

3) ประเพณีกับการฮินยันหุกุ่ม

4) ประเพณีกับมะสอลิหุ มุรตะละฮ์

ง. พิธีกรรมต่างๆ

1) พิธีกรรมอิซกีบูร์ให้กับผู้เสียชีวิตไปแล้ว

2) พิธีกรรมเมาลิดเนื่องในวันคล้ายวันประสูติของท่านนบี

3) พิธีกรรมบรูดอะฮ์เนื่องในวันพุธสุดท้ายของเดือนเศาะฟัร

4) พิธีกรรมเนื่องในวันอาชูรอฮ์

5) พิธีกรรมเนื่องในคืนนิศฟูชะอูบาน

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยถึงความเชื่อ และพิธีกรรมศาสนาของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้วางขอบเขตไว้ดังนี้

1.5.2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้รู้ ผู้อาวุโส ชาวบ้านที่เป็นสัปบุรุษประจำมัสยิดในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

1.5.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยจะใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ 370 คน จาก 10 มัสยิด ซึ่งประชากรมุสลิมทั้งหมดในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร มีจำนวน 9,620 คน (ข้อมูลทะเบียนสัปบุรุษแต่ละมัสยิด, 2552)

1.5.2.3 ตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรเช่น ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมของชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร และพิธีกรรมต่างๆ เป็นต้น

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังนี้

1. การปริวรรตอักษรอาหรับ - ไทย ใช้ของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
2. การปริวรรตอักษรอาหรับ - อังกฤษ ใช้ของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา
3. ความหมายภาษาไทยของคัมภีร์อัลกุรอาน ผู้วิจัยอ้างอิงจากพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานฉบับที่จัดพิมพ์โดยศูนย์กษัตริย์ฟาฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน ปีฮิจเราะฮ์ศักราช 1419 (พุทธศักราช 2542) โดยผู้วิจัยอ้างอิงในบรรณานุกรมเพียงครั้งเดียว
4. การแนะนำบุคคล และสถานที่ ผู้วิจัยแนะนำเฉพาะที่ไม่เป็นที่รู้จัก
5. สัญลักษณ์ ﷻ อ่านว่า “สุบฮานะฮ์ฮะวะตะอะลา” เป็นคำสรรเสริญต่อเอกองค์อัลลอฮ์ แปลว่า มหาบริสุทธิ์แด่พระองค์
6. สัญลักษณ์ ﷺ อ่านว่า “ศ็อลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม” เป็นคำสรรเสริญและคูอาฮ์แด่ท่านนบีมุฮัมมัด แปลว่า ขออัลลอฮ์ ﷻ ทรงสดุดีและให้ความสันติแก่ท่าน

7. สัญลักษณ์ ๕ อ่านว่า “เราะฎิยัลลอสฺอ์อันฮุ” เป็นคำขอคู่อำแด่
เสาะหาบะฮุ แปลว่า ขอให้อัลลอสฺอ์ทรงพอพระทัยต่อท่าน

8. สัญลักษณ์ ﴿ ﴾ วงเล็บปีกกา จะใช้สำหรับอัลกุรอาน

9. สัญลักษณ์ (()) วงเล็บคู่ จะใช้สำหรับตัวบทอัลหะดีษ

10. สัญลักษณ์ “...” อัญประกาศ จะใช้สำหรับการแปลความหมายของ
พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน อัลหะดีษ ชื่อหนังสือ และคำกล่าวของบรรดานักปราชญ์

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

ความเชื่อ หมายถึง ทรรศนะว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ผิดหรือถูกต้อง ได้แก่ ความ
เชื่อว่าการประกอบพิธีกรรมนั้นเป็นการปฏิบัติตามแบบฉบับของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ,
ความเชื่อว่าถ้าประกอบพิธีกรรมแล้วจะได้รับผลตอบแทนจากอัลลอสฺอ์ ﷻ, ความเชื่อว่าเป็น
การปฏิบัติตามแนวทางของบรรพบุรุษ เป็นต้น

พิธีกรรม หมายถึง พิธีกรรมการทำอิซกีญูร์ หรือ อรัวะฮฺ การทำมาลิกให้แก่
ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ การทำบุญในวันพุธสุดท้ายของเดือนเศาะฟัร อาซุร้อห์ และนิสฟูชะอฺบาน

ชาวมุสลิมในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร หมายถึง ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม
มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

บทบัญญัติ หมายถึง คำสั่งใช้ที่มีปรากฏในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน โดยมี
แบบอย่างการกระทำจากท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ